

IZVJEŠTAJ O PROVEDBI ARHUŠKE KONVENCIJE

Sljedeći izvještaj dostavljen je u ime Bosne i Hercegovine, u skladu s odlukama I/8 i II/10, u sljedećoj formi

IZVJEŠTAJ O PROVEDBI

Stranka	Bosna i Hercegovina
Nacionalni Focal point / Koordinator pripreme izvještaja	
Puni naziv institucije:	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
Ime i titula službenika:	Dr. Senad Oprašić, šef Odjela za zaštitu okoliša
Adresa:	Musala 9, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Telefon:	+ 387-33-552-365
Fax:	+ 387-33-220-091
E-mail:	senad.oprasic@mvteo.gov.ba

Navedite kratko informacije o postupku izrade ovog izvještaja, uključujući informacije o tome ko je, od strane javnih vlasti, konsultiran ili doprinio izradi izvještaja, kako se očitovala javnost i kako se uzeo u obzir ishod/rezultat javnih konsultacija, te koji je materijal korišten kao temelj za izradu izvještaja.

Odgovor:

Vlasti Bosne i Hercegovine (BiH) su u izradi izvještaja koristile proceduru za izvještavanje, koja je prilagođena uvjetima u BiH. Pripremu Prvog nacionalnog izvještaja o provedbi Arhuške konvencije u BiH podržala je Misija OSCE-a u BiH, kroz regionalni projekt podrške provedbi ove Konvencije u Srbiji, Crnoj Gori, Albaniji i BiH. U dogovoru sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, 25 institucija na državnom, entitetskom i nivou Brčko distrikta BiH (BD) primilo je upitnik s pitanjima vezanim za područje njihovog djelovanja, u pogledu Arhuške konvencije. Dostavljene informacije korištene su u pripremi radne verzije izvještaja, koju je zatim dorađivala *ad hoc* radna grupa, uz pomoć konsultanta. Bitno je napomenuti da su tri predstavnika zainteresiranih nevladinih organizacija direktno učestvovala u pripremi izvještaja, a svi nacrti izvještaja redovno su dostavljani elektronskim putem svim članovima Radne grupe, kao i većem broju NVO-a koji učestvuju u mreži E-koalicija. Također, izvještaj je dostavljen vladama svih kantona u FBiH, te savezima gradova i općina FBiH i RS, koji su ga zatim distribuirali jedinicama lokalne zajednice. Osim toga, održane su javne rasprave u četiri grada u BiH, na koje su pozvani predstavnici javne uprave, NVO-i i građani. Pored ovoga, građanima je nacrt izvještaja bio dostupan na web stranicama nadležnih institucija, a svoje komentare mogli su dostaviti e-mailom ili poštom.

Navedite svaku posebnu okolnost koja je važna za razumijevanje izvještaja, naprimjer, postoji li federalna i/ili decentralizirana struktura za donošenje odluka, imaju li odredbe Konvencije direktan utjecaj na njeno stupanje na snagu, ili jesu li finansijska ograničenja značajna prepreka provedbi (nije obavezno).

Ustavom BiH, država je administrativno podijeljena na dva entiteta, Federaciju Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republiku Srpsku (RS). Pored entiteta, postoji i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine (BD), kao lokalna samoupravna jedinica, koja ima svoje institucije, zakone, propise, nadležnosti i statut. Prema Ustavu, državni nivo vlasti nema nadležnosti u sferi zaštite okoliša. Ipak, u skladu sa Zakonom o

ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/03, 45/06), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (MVTEO) nadležno je i za obavljanje poslova i zadataka koji se odnose na definiranje politike djelovanja, temeljnih principa, koordiniranje djelatnosti i usuglašavanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu zaštite okoliša. Na nivou entiteta, nekoliko ministarstava ima nadležnosti relevantne po provedbu Arhuške konvencije u BiH. Bitno je napomenuti da se, u slučaju FBiH, Ustavom ovog entiteta predviđa da Vlada FBiH i kantoni dijele ovlasti iz oblasti zaštite okoliša. Što se tiče BD, on ima ovlasti nad svim oblastima koje nisu u nadležnosti državne vlasti. U skladu s time, Vlada BD ima nadležnosti koje imaju entiteti, općine (i kantoni u FBiH) u pitanjima zaštite okoliša.

Iako je Bosna i Hercegovina ratificirala Arhušku konvenciju tek nedavno, odnosno u septembru 2008. godine, može se reći da je postignut značajan nivo inkorporiranja odredaba Konvencije u domaće zakonodavstvo, te nezanemarljiv stepen njihove primjene u praksi. Kako je provedba Konvencije i njenih principa tek u začetku u BiH, ulažu se znatni naponi na poboljšanju primjene, posebno u pogledu nedostatka osposobljenog kadra, finansijskih sredstava, te jačanju nivoa svijesti državnih službenika i javnosti o značaju Konvencije.

Član 3

Navedite zakonske, regulatorne i ostale mjere, kojima se provode opće odredbe u stavovima 2, 3, 4, 7 i 8 člana 3.

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 28/00, 45/06, 102/09) (ZoSPI);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 38/09) (ZoZO FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o zaštiti prirode FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03) (ZoZP FBiH);
- Zakona o državnoj službi u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06) (ZoDS FBiH);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 28/07, 41/08, 29/10) (ZoZŽS RS);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 20/01) (ZoSPI RS);
- Zakon o zaštiti prirode RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/02, 34/08) (ZoZP RS);
- Zakon o vodama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/06) (ZoV RS);
- Zakona o državnoj službi u organima uprave BD („Službeni glasnik BD“, broj: 28/06, 29/06, 19/07, 2/08, 9/08, 44/08, 25/09, 26/09) (ZoD BD);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD);
- Zakon o zaštiti voda BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD); i
- Zakon o zaštiti prirode BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZP BD).

Objasnite kako su provedeni ovi stavovi. Posebno opišite:

(a) u pogledu stava 2, mjere poduzete kako bi se osiguralo da službenici i tijela vlasti pomažu i pružaju potrebne upute;

Na čitavom teritoriju BiH, u skladu sa članom 18 ZoSPI-a, organi javne uprave poduzimaju sve potrebne mjere pomoći svakoj fizičkoj ili pravnoj osobi, koja traži da ostvari bilo koje pravo u smislu pristupa informacijama. Također, u skladu sa članom 20 ZoSPI-a, svaki organ javne uprave dužan je izdati besplatan vodič, koji svakoj osobi omogućava pristup informacijama pod kontrolom organa javne uprave, a koji, između ostalog, uključuje bitne elemente postupka podnošenja zahtjeva i informacije o pravnim lijekovima. Osim toga, organ javne uprave dužan je donijeti indeks registara, koji sadrži sve informacije koje su pod kontrolom organa javne uprave, oblik u kojem su ove informacije dostupne, kao i podatke o tome gdje se može pristupiti informacijama. U skladu sa članom 19 ZoSPI-a, značajan broj javnih institucija imenovao je službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve za informacijama.

Određeni broj institucija, putem svojih web stranica, obavještava javnost o mogućnostima pristupa informacijama. To, naprimjer, čini MVTEO, putem sljedećeg linka na svojoj web stranici:

http://www.mvteo.gov.ba/org_struktura/sektor_prirodni_resursi/odjel_zastita_okolisa/Konvencije_i_spor_azumi/Arhuška_konvencija/Pristup_info/Default.aspx?id=2292.

U skladu sa članom 17(4) ZoDS-a FBiH, jedna od obaveza državnih službenika za informiranje u FBiH, je da služi i pomaže javnosti, te da pruža zainteresiranim stranama i javnim organima zatražene informacije. U BD, članom 9(e) ZoDS-a BD propisuje se da je službenik ili namještenik dužan pružiti javnosti sve potrebne informacije o obavljenim poslovima, u skladu s važećim propisima koji reguliraju pristup informacijama, kao i dati obrazloženje o svim postupcima i odlukama donesenim tokom obavljanja dužnosti.

(b) u pogledu stava 3, mjere poduzete u cilju promoviranja obrazovanja i nivoa svijesti o okolišu;

U BiH, svaki građanin ima pravo da stiče i unapređuje saznanja o okolišu. U skladu sa članovima 26 i 27, ZoZO-a FBiH/26 i 27 ZoZŽS-a RS/26 i 27 ZoZŽS-a BD, organi uprave dužni su, u suradnji s udruženjima za zaštitu okoliša i stručnim organizacijama koje angažiraju javnost u zaštiti okoliša, širiti i unapređivati saznanja o okolišu.

Vijeće ministara BiH donijelo je odluku o obilježavanju četiri datuma u BiH u pogledu zaštite okoliša. To su Dan planete Zemlje, Svjetski dan voda, Svjetski dan zaštite okoliša, kao i Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača.

U FBiH pokrenuta je kampanja pod nazivom: „Okolišna dozvola – prijatelj okoliša“, čiji je cilj promocija podizanja nivoa svijesti o zaštiti okoliša, uključivanjem svih raspoloživih snaga u politiku zaštite okoliša i njegovu provedbu u praksi. U RS već duži period traje kampanja zaštite životne sredine pod nazivom: „Ljepša Srpska.“ To je najšira i najobuhvatnija ekološka akcija u RS, kroz koju je, u periodu od 2006. godine do danas, realiziran niz aktivnosti radi podizanja nivoa svijesti građana o zaštiti okoliša.

U skladu sa članom 32(1) ZoZO-a FBiH/31(1), ZoZŽS-a RS/31(1), ZoŽS-a BD, nadležna ministarstva/odjeli za zdravstvo i okoliš/životnu sredinu, imaju obavezu izrade godišnjeg obrazovnog programa o zaštiti okoliša, u cilju obrazovanja i podizanja nivoa svijesti javnosti u oblasti okoliša, koji će biti uključen u nastavne i vannastavne programe. Ovi obrazovni programi, između ostalog, sadrže podatke o postupku kojim se osigurava pristup informacijama. Tako je, naprimjer, u RS izrađen nastavni plan i program za devetogodišnje osnovno obrazovanje, koji se odnosi na ekologiju i zaštitu životne sredine. Također, relevantni su članovi 13 ZoZP-a FBiH/11 ZoZP-a RS/11 ZoZP-a BD.

U sklopu izrade *Nacionalnog akcionog plana za mediteransko područje* u BiH za smanjenje zagađenja uzrokovanog aktivnostima sa kopna, urađen je film o prirodnim vrijednostima i degradaciji i zagađenju okoliša u mediteranskom području BiH. Film je distribuiran školama u mediteranskom području BiH. Pored ove aktivnosti, postoji i niz drugih, kao što je, naprimjer, obilježavanje Svjetskog dana zaštite ozonskog omotača, itd.

U FBiH, svijest o obrazovanju promovira se kreiranjem i realiziranjem Eko-projekata u razrednoj nastavi, te organiziranjem Eko-škola. Osim toga, u osnovnim školama u RS, u suradnji vladinih institucija i NVO-a, realiziraju se razni projekti, čiji je cilj jačanje svijesti o okolišu. Predmet: *Ekologija i zaštita životne sredine* zastupljen je i u srednjim školama u RS, a izučava se u sljedećim strukama: tekstilnoj i kožarskoj, ugostiteljskoj i turističkoj, te zanimanjima iz oblasti geodezije i građevinarstva, elektrotehnike, saobraćaja, geologije, rudarstva i metalurgije, kao i u zanimanjima za frizera i fotografa. Ovaj predmet izučava se i u strukama koje rade po **EU VET** (EU Vocational Education Training) nastavnom planu i programu, i to su: ekonomija, pravo i trgovina i ugostiteljstvo i turizam. U gimnazijama i srednjim stručnim i tehničkim školama, u kojima se ne izučava nastavni predmet: *Ekologija i zaštita životne sredine*, kroz nastavne sadržaje predmeta: *Biologija* izučava se i nastavni sadržaj iz ekologije, kao posebna nastavna tema. I u visokom obrazovanju u RS, postoje studijski programi za ekologiju i zaštitu životne sredine. Na visokoškolskim ustanovama u RS, stiču se akademske titule diplomiranih inženjera ekologije, kao i magistara ekologije. Odjel za obrazovanje BD promovira obrazovanje i nivo svijesti o zaštiti životne sredine kroz niz projekata, među kojima su i školska takmičenja iz oblasti ekologije. Također, ovaj Odjel je, u okviru Srednje poljoprivredne škole i Srednje medicinske škole u Brčkom, uveo smjer: ekološki tehničar, čime se doprinosi unapređenju obrazovanja iz oblasti životne sredine.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPViŠ) organizira i učestvuje u stručnim i naučnim skupovima i konferencijama u oblasti upravljanja okolišem i vodama. Nadležne agencije za vode, u skladu sa članovima 156(1)(12) ZoV-a FBiH/178(1)(z) ZoV-a RS, organiziraju aktivnosti na podizanju nivoa svijesti javnosti u pogledu održivog korištenja voda, zaštite voda i zaštite vodnih eko-sistema. Također, agencije za vode, u suradnji s ostalim agencijama, obilježavaju Svjetski dan voda, u okviru kojeg se poduzimaju razne promotivne aktivnosti.

Nadležna ministarstva zdravstva unapređuju nivo svijesti o utjecaju okoliša na zdravlje kroz kampanje: „Mi mijenjamo sistem zdravstva, vi navike“, koja je provedena u FBiH, i „Zdrave škole“, koja je provedena u RS. Pri izradi Nacionalnog akcionog plana za zdravlje i životnu sredinu RS, iz Instituta je predloženo da se u sve škole (osnovne i srednje škole, te fakultete) uvede i nastavni predmet posvećen ekologiji i unapređenju zdravlja građana, kako bi se tokom cjelokupnog školovanja sticala znanja i vještine, koje bi pomogle promociju i zaštitu životne sredine i zdravlja.

U BD, nadležni odjel za zaštitu voda, u suradnji sa lokalnim NVO-ima, radi na unapređenju svijesti o štetnosti odbacivanja plastičnih flaša i kesa u prirodi. Osim toga, u BD se, prigodnim aktivnostima, svake godine obilježava Dan zaštite životne sredine.

Pored institucija navedenih u gornjem dijelu teksta, i druge institucije uključene su u unapređenje obrazovanja i nivoa svijesti o okolišu. Tako, naprimjer, Agencija za sigurnost hrane BiH (ASH BiH) vrši izradu promotivnih i edukativnih letaka i brošura, vodiča, organizira i učestvuje u edukativnim seminarima, naučnim i stručnim skupovima. Podaci i informacije kojima raspolaže ASH BiH koriste se u naučnoistraživačke svrhe. Također, Republički hidrometeorološki zavod RS (RHMZ) vrši demonstriranje i edukativne aktivnosti za razne nivoe obrazovanja (škole, fakulteti) kroz studijske posjete i terensku nastavu, kao i u naučnoistraživačke svrhe (seminarski, diplomski i magistarski radovi, doktorske disertacije).

Regionalni centar za okoliš (REC) provodi, između ostalog, program pod nazivom: „Obrazovanje za održivi razvoj u zemljama zapadnog Balkana“, koji obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Obrazovanje nastavnika iz ukupno 10 osnovnih škola i lokalnih zajednica, iz oba entiteta u BiH, o održivom razvoju i potrebi obrazovanja;
- Izradu nastavnog plana i programa, uključujući vannastavne aktivnosti i izradu obrazovnih materijala;
- Kampanje za podizanje nivoa svijesti javnosti o obrazovanju vezanom za životnu sredinu i održivi razvoj;
- Poboljšanje umreženosti i suradnju radi razmjene iskustava i definiranja dobre prakse i pristupi kod obrazovanja vezanog za okoliš/životnu sredinu i održivost.

Osim toga, ista organizacija je, u suradnji sa *Tojotom*, realizirala projekt edukacije o životnoj sredini i edukacije za održivi razvoj, pod nazivom: GREEN PACK – "Zeleni paket" za škole u BiH, u sklopu kojeg je organizirana serija treninga u BiH, radi obuke nastavnika, koji će koristiti „Zeleni paket“ u nastavi.

Misija OSCE-a u BiH, u suradnji sa REC-om, provela je projekt podrške primjeni odredaba Arhuške konvencije u BiH, pa je, između ostalog, u sklopu projekta organizirana i dvodnevna radionica na ovu temu. Centri civilnih inicijativa (CCI) pokrenuli su nekoliko kampanja na nivou države, a E-koalicija (mreža od 39 NVO-a) nekoliko tzv. *uličnih* kampanja. Bitno je navesti i aktivnosti BELLS pokreta, koji je, između ostalog, potpisao memorandume o razumijevanju sa nizom općina u BiH. Udruženja za zaštitu okoliša vrše promociju obrazovanja i svijesti o okolišu putem svojih web stranica. Jedna od web stranica udruženja za zaštitu okoliša, koja sadrži informacije o obrazovanju i podizanju nivoa svijesti o okolišu je: www.ekologija.ba. Postoje i mnoge druge kampanje i aktivnosti, koje se provode na nižim nivoima vlasti, ali zbog kriterija pisanja izvještaja, ne mogu sve biti navedene u izvještaju.

(c) u pogledu stava 4, mjere poduzete kako bi se osiguralo da postoji odgovarajuće priznanje i podrška udruženjima, organizacijama ili grupama koje promoviraju zaštitu okoliša;

Relevantni su članovi 27 ZoZO-a FBiH/27 ZoZŽS-a RS/27 ZoZŽS-a BD. Osim toga, u skladu sa članovima 41 ZoZO-a FBiH/41 ZoZŽS-a RS/40 ZoZŽS-a BD, predstavnici udruženja za zaštitu

okoliša/životne sredine učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu FBiH/RS/BD. Nažalost, ovo Vijeće nije formirano u BD. U skladu sa članovima 32(2) ZoZO-a FBiH/31(2) ZoZŽS-a RS/31(2) BD, Federalno ministarstvo okoliša i turizma (FMOiT)/Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije RS (MPUGE)/Odjel za prostorno planiranje i imovinskopravne odnose u Vladi BD (OPPIIPP) organiziraju obuku članova NVO-a, koji se bave pitanjima zaštite okoliša. Predstavnicima NVO-a uključeni su u rad savjetodavnih vijeća nadležnih agencija za vode u BiH, u skladu sa članovima od 164 do 184 ZoV-a FBiH/RS. Savjetodavna vijeća, između ostalog, učestvuju u pripremi planova i strategija u skladu sa članovima 165 ZoV-a FBiH/185, ZoV-a RS. Za rad ovih vijeća izdvajaju se i finansijska sredstva, pa su tako iz budžeta FBiH osigurana sredstva u iznosu od 50.000 KM za 2009. i 2010. godinu za rad savjetodavnih vijeća u FBiH.

Ministarstvo civilnih poslova BiH je, za 2009. godinu, kroz grant-podršku neprofitnim organizacijama i pojedincima podržalo Udruženje E-koalicija „Gorsko oko“ Konjic, u iznosu od 5.000 KM.

FMOiT je, od 2006. godine do danas, putem programa transfera sredstava iz federalnog budžeta za unapređenje turizma i zaštite okoliša u Federaciji BiH, putem takmičenja po utvrđenim kriterijima, dodijelio 18,5 miliona KM. Procjenjuje se da je 50% sredstava usmjereno u nevladin sektor, sektor privatnih i javnih poduzeća za projekte iz oblasti zaštite okoliša (podizanje nivoa ekološke svijesti, zaštita voda, zaštita prirode, otpad, itd.), od kojih je projekt: „Zajedničko održivo upravljanje krutim otpadom za zaštitu okoliša u graničnom području rijeke Neretve“, samo jedan od primjera. FMPVŠ, te nadležne agencije u FBiH, ostvarile su suradnju sa nizom subjekata koji su aktivni u sektoru zaštite okoliša, kako na međunarodnom, tako i na domaćem nivou, od kojih su samo neki, REC BiH, Centar za razvoj i podršku – Tuzla, Fondoko – Sarajevo, na projektima koji se finansiraju iz međunarodnih sredstava.

Kroz niz, do sada, realiziranih projekata, u kojima je učestvovao i MPUGE, obuhvaćeno je jačanje nevladinog sektora i obuka kadrova u tom sektoru. U ovom kontekstu, značajan rezultat postignut je kroz realizaciju projekta: „Osnivanje elektronskih mreža ekoloških NVO-a u jugoistočnoj Evropi.“ MPUGE je, tokom 2009. godine, finansijski podržao aktivnosti Udruženja građana: „Zdravlje za sve“ iz Banje Luke, za čije su aktivnosti planirana i sredstva u 2010. godini. U dosadašnjem periodu, MPUGE je u više navrata davao podršku udruženjima građana i NVO-ima, koji su poduzimali određene konkretne aktivnosti, vezano za zaštitu životne sredine. Tako je, naprimjer, podržana akcija čišćenja akumulacijskog jezera na Vrbasu kod HE Bočac, čišćenje korita rijeke Vrbas.

MPŠVD RS osigurava sredstva u budžetu agencija za vode u RS, radi podrške organizacijama, udruženjima ili grupama, koje potiču zaštitu životne sredine. Agencija za vode oblasnog riječnog sliva rijeke Sava je, u 2009. godini, dodijelila iznos od 19.700 KM. Ministarstvo zdravstva RS, u suradnji s Institutom za javno zdravstvo RS, te s predstavnicima ekoloških pokreta, aktivno učestvuje u obilježavanju Međunarodnog dana zdravlja.

OPPIIPP učestvuje u projektima zaštite životne sredine. Vlada BD, u okviru Odjela za stručne i administrativne poslove, svake godine dodjeljuje sredstva za podršku NVO-ima, koji se bave pitanjem zaštite životne sredine. Za te namjene je, u prošloj godini, izdvojeno 7.000 KM Udruženju građana: „Svijet za Balkan u Evropi“ Brčko, za projekt: „Ekologija za djecu“, te jačanje ekološke svijesti i promocije reciklaže, kod djece školskog uzrasta, na području BD. Tu je i titula „ambasadora okoliša“, koju BELLS pokret dodjeljuje pojedincima, ali i organizacijama.

Revija FONDEKO, tradicionalno dodjeljuje nagradu *Fondoko pečat*, koja se dodjeljuje firmama, organizacijama, te industrijskim i tehnološkim sistemima za postignute rezultate u očuvanju prirode.

(d) u pogledu stava 7, mjere poduzete u cilju promoviranja principa Konvencije u međunarodnim procesima;

U skladu sa članom 63 ZoZO-a FBiH/75 ZoZŽS-a RS/60 ZoZŽS-a BD, koji se odnosi na procjenu utjecaja na okoliš/životnu sredinu u kontekstu prekograničnih utjecaja, te mjere se primjenjuju i kada postoji obaveza po međunarodnim ugovorima, bilateralnim sporazumima ili iz drugih razloga. U skladu sa članom 70 ZoZO-a FBiH/84 ZoZŽS-a RS/70 ZoZŽS-a BD, ukoliko rad nekog pogona i postrojenja/projekta može izazvati značajne negativne posljedice na području druge države, zahtjev za izdavanje okolinske/ekološke dozvole bit će dostavljen drugoj državi. Osim toga, ukoliko u postupku izdavanja dozvole, koji se provodi u drugoj državi, FMOiT/MOUGE/OPPIIPP zaprimi dokumentaciju

koja ukazuje na to da pogon i postrojenje može imati negativan utjecaj na okoliš na području FBiH/RS/BD, informirat će stanovništvo koje živi na tom području i pružiti im mogućnost da daju svoj komentar. Detaljne informacije u vezi prekograničnih utjecaja rada pogona i postrojenja na drugu državu, u skladu sa zakonom, trebaju biti određene bilateralnim sporazumima.

U praksi, predstavnici NVO-a učestvuju na međunarodnim nastupima institucija vlasti u BiH. Posljednji primjer toga je učešće NVO-a u delegaciji BiH na pregovorima o *Okvirnoj konvenciji UN-a o klimatskim promjenama u Kopenhagenu*. Također, bitno je navesti da se i predstavnici visokoškolskih institucija u BiH uključuju u međunarodne nastupe institucija vlasti BiH. Posljednji takav primjer je učešće predstavnika Univerziteta u Sarajevu na skupu CoP 10 Konvencije o biodiverzitetu u Japanu. Važno je i dalje podržavati slične aktivnosti.

(e) u pogledu stava 8, mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe, koje ostvaruju svoja prava u skladu sa Konvencijom, ne budu kažnjene, gonjene ili uznemiravane;

Relevantni su članovi 31 ZoZO-a FBiH/30 ZoŽS-a RS/30 ZoŽŽS-a BD.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 3, navedenih u gornjem dijelu teksta.

Predstavnici NVO sektora napominju da većina institucija nije izdala besplatan vodič, koji svakoj osobi omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa koji, između ostalog, uključuje bitne elemente postupka podnošenja zahtjeva i informacije o pravnim lijekovima, kao ni indeks registara, koji sadrži sve informacije koje su pod kontrolom javnog organa. NVO-i imaju zamjerke na izbor članova savjetodavnih vijeća za okoliš/životnu sredinu iz reda NVO-a, kao i na učestalost sastanaka ovih vijeća i informacije o njihovom radu. S obzirom na primjedbe NVO sektora u smislu transparentnosti programa transfera sredstava iz budžeta FBiH za unapređenje okoliša, organi javne uprave uložiti će napore da se procedure oko dodjele grant-sredstava unaprijede u pogledu dostupnosti javnosti, pravovremenog informiranja i procesa i kriterija selekcije. Također, predstavnici NVO-a smatraju, da u pojedinim situacijama, prekasno dobiju poziv za sastanak sa nadležnim organima, tako da im nedostaje dovoljno vremena za odgovarajuću pripremu.

Jedna od prepreka značajnijem učešću NVO-a u nastupima institucija BiH u inozemstvu, ali i u događajima koji se održavaju u BiH, je i nedostatak dovoljnih finansijskih sredstava.

- u pogledu stava 4, mjere poduzete kako bi se osiguralo da postoji odgovarajuće priznanje i podrška udruženjima, organizacijama ili grupama koje promoviraju zaštitu okoliša;

Fond za zaštitu okoliša FBiH, u periodu od aprila do decembra 2010. godine, realizirao je projekt čišćenja obala vodotoka FBiH, u suradnji sa, između ostalih, nevladinim organizacijama. Vrijednost ovog projekta je 1.200.000 KM. Osim toga, tokom 2009. i 2010. godine, realiziran je projekt pod nazivom: „Od učešća javnosti, do održivog razvoja“, čiji je cilj bio jačanje i povezivanje predstavnika NVO-a, kako bi se, uz njihovu pomoć, poboljšalo učešće javnosti prilikom donošenja važnih odluka, koje mogu imati utjecaj na okoliš. Fond za zaštitu životne sredine RS je, tokom 2008. i 2009. godine, nevladinim organizacijama i udruženjima građana dodijelio iznos od približno 630.000 KM. Podrška udruženjima, koja promoviraju okoliš, dolazi i iz međunarodnih izvora za projekte, koji imaju međunarodni karakter. Tako je, naprimjer, uz podršku međunarodnih donatora i međunarodnih organizacija, kao što su: UNESCO, UNEP, GTZ, IUCN, SNV, WWF, UNDP, USAID, pokrenuta prekogranična suradnja u zaštićenim područjima prirode, gdje su i NVO-i iz BiH lokalni partneri; *Lipa naša* iz Čapljine i NVO *EKO-Leonardo*, Priboj. Osim toga, veliki doprinos jačanju kapaciteta NVO sektora u BiH potpomogli su grantovi *JICA* i *UCODEP*, sa ciljem razvoja eko-turizma BiH u dolinama rijeke Drine, te Neretve i Une, pri čemu su formirana i dva NVO-a: *EKO Velež* i *EKO Pliva*, za održivi razvoj eko-turizma.

Navedite važne web adrese stranica, ukoliko su dostupne:

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH - <http://mvteo.gov.ba>

Ministarstvo sigurnosti BiH - <http://www.msb.gov.ba/>

Ministarstvo civilnih poslova BiH - <http://www.mcp.gov.ba/>

Ministarstvo pravde BiH - <http://www.mpr.gov.ba/>
Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH - <http://www.hjpc.ba/>
Agencija za statistiku BiH - <http://www.bhas.ba/>
Agencija za sigurnost hrane BiH - <http://www.fsa.gov.ba/>
Vlada Brčko distrikta BiH - <http://www.bdcentral.net>
Ministarstvo okoliša i turizma FBiH - <http://www.fmoit.gov.ba/>
Ministarstvo prostornog uređenja FBiH - <http://www.fmpu.gov.ba/>
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede FBiH - <http://www.fmpvs.gov.ba/>
Ministarstvo prostornog planiranja, građevinarstva i ekologije RS - <http://www.vladars.net/>
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS - <http://www.vladars.net/>
Hidrometeorološki zavod FBiH - <http://www.fhmzbih.gov.ba/>
Republički hidrometeorološki zavod RS - <http://www.meteo-rs.com/>
Republička uprava za inspekcijske poslove RS, Inspektorat RS - <http://www.inspektorat.vladars.net/>
Federalna uprava za inspekcijske poslove FBiH, nadležni inspektorati - <http://www.fbihvlada.gov.ba/>
Zavod za statistiku FBiH - <http://www.fzs.ba/>
Zavod za statistiku RS - <http://www.rzs.rs.ba/>
Ministarstvo pravde FBiH - <http://www.fmp.gov.ba/>
Ministarstvo pravde RS - <http://www.vladars.net/>
Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH - <http://www.fmon.gov.ba/>
Ministarstvo prosvjete i kulture RS - <http://www.vladars.net/>
Agencija za vodno područje rijeke Save (FBiH) - <http://www.voda.ba/>
Agencija za vodno područje Jadranskog mora (FBiH) - <http://www.jadran.ba/>
Agencija za vodno područje rijeke Save (RS) - <http://www.voders.org/>
Agencija za vodno područje rijeke Trebišnjice (RS) - <http://vodeherc.org/>
Fond za zaštitu životne sredine RS - www.ekofondrs.org
Fond za zaštitu okoliša FBiH - www.fzofbih.org.ba
Centar za ekologiju i energiju - www.ekologija.ba
Regionalni centar za okoliš - <http://www.rec.org.ba/>
Centri civilnih inicijativa - <http://www.cci.ba/>

Član 4

Navedite zakonske, regulatorne i ostale mjere, kojima se provode odredbe o pristupu informacijama o okolišu u članu 4.

Relevantni su zakoni o upravnom postupku, statistici, i zakoni o slobodi pristupa informacijama BiH, entiteta i BD, te zakoni o zaštiti okoliša/životne sredine entiteta i BD.

Objasnite kako je proveden svaki stav člana 4.

Opišite prenošenje važnih definicija iz člana 2 i uvjeta nediskriminacije iz člana 3, stava 9.

Članovi 3 ZoSPI-a BiH, kao i ZoSPI-a FBiH i RS, sadrže i širu definiciju od one predviđene članom 2(2)(2), te sadrže uopćenu definiciju informacije. U FBiH, važne definicije iz člana 2 Konvencije prenesene su članom 4(9)(16)(11)(23)(30) ZoZO-a FBiH, dok su u RS prenesene članom 4(6)(7)(11)(12)(16) ZoZŽS-a RS, a u BD članom 4(6)(11)(12)(15) ZoZŽS-a BD. U vezi uvjeta nediskriminacije iz člana 3(9), relevantan je član 31 ZoZO-a FBiH, te članovi 30 ZoZŽS-a RS i 30 ZoZŽS-a BD. Osim toga, članovi 4 ZoSPI-a FBiH/ZoSPI-a RS omogućavaju pravo pristupa svim fizičkim i pravnim osobama, informacijama koje su pod kontrolom javnog organa, osim u slučajevima koji se odnose na sve, bez diskriminacije.

Također, i posebno, opišite:

(a) u pogledu stava 1, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

- (i) svako ima pristup informacijama, bez obaveze navođenja interesa;***
- (ii) se dostave kopije predmetne dokumentacije koja sadrži ili se sastoji od zatražene informacije;***
- (iii) se informacije dostave u traženom obliku;***

U skladu sa članom 14(2) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, podnosiocu se ili omogućava pristup informacijama u prostorijama nadležnog javnog tijela, ili mu se omogućava umnožavanje dokumenta, ili mu se

omogućava kopija tražene informacije. Osim toga, relevantni su članovi 33 ZoZO-a FBiH/32 ZoZŽS-a RS/32 ZoZŽS-a BD. Institucija ombudsmana u BiH ima obavezu nadgledanja provedbe ZoSPI-a i izvještavanja o tome, u skladu sa članom 22 ZoSPI-a BiH. Član 11 ZoSPI-a sadrži elemente, koje jedan zahtjev za pristup informacijama mora sadržavati. Svi dokumenti čuvaju se u arhivi sektora, koja je uspostavljena u skladu s propisima o uredskom poslovanju u organima uprave. Nažalost, legislativa u BiH ne predviđa postojanje registra zahtjeva za informacijama, niti takvi registri postoje.

(b) mjere poduzete kako bi se osiguralo da se poštuju vremenski rokovi predviđeni stavom 2;

Prema relevantnim odredbama Konvencije, informacije vezane za okoliš treba staviti na raspolaganje što je prije moguće, a najkasnije mjesec dana nakon dostave zahtjeva, osim ako obimnost i kompleksnost informacija ne opravdava produženje ovog roka na dva mjeseca nakon dostave zahtjeva. U BiH, rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15 dana od dana podnošenja zahtjeva u skladu sa članom 14, stav 4 ZoSPI-a. U skladu sa članovima 33 ZoZO-a FBiH/32 ZoZŽS-a RS/32 ZoZŽS-a BD, predviđen je rok od 15 dana, osim u slučajevima kada sadržaj i složenost datih informacija opravdava produženje ovog roka do jednog mjeseca, u kom slučaju podnosioca zahtjeva treba obavijestiti o produženju roka dostave informacija, kao i o razlozima produženja. U slučaju da nema odgovora uprave, može se podnijeti žalba, odnosno, pokrenuti upravni spor.

(c) u pogledu stavova 3 i 4, mjere poduzete u cilju:

- (i) osiguranja izuzeća od zahtjeva;**
- (ii) osiguranja primjene testa javnog interesa s kraja stava 4;**

Relevantni su članovi od 5 do 9 ZoSPI-a, te članovi 34 ZoZO-a FBiH/33 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD. Naprimjer, relevantan je član 23(1) Zakona o statistici BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 26/04) (ZoS BiH), kojim se propisuje da se podaci, koji su prikupljeni, obrađeni i pohranjeni u svrhu izrade statističkih podataka BiH, smatraju povjerljivim, ako je putem tih podataka moguće, neposredno ili posredno, identificirati statističke jedinice, čime se otkrivaju pojedinačni podaci.

(d) u pogledu stava 5, mjere poduzete kako bi se osiguralo da tijelo vlasti, koje ne posjeduje zatražene informacije o okolišu, poduzme potrebne korake;

Relevantan je član 13 ZoSPI-a, te članovi 34 ZoZO-a FBiH/33 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD. Ukoliko organ, koji zaprimi zahtjev za dostavu informacija, ne posjeduje zahtijevanu informaciju i zahtjev prosljedi nadležnom organu, rok za dostavljanje informacije počinje teći od momenta kada nadležni organ zaprimi zahtjev za informaciju.

(e) u pogledu stava 6, mjere poduzete kako bi se osiguralo da se primijeni uvjet da se informacije "filtriraju" i učine dostupnima;

Relevantan je član 10 ZoSPI-a, te članovi 34 ZoZO-a FBiH/33 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD.

(f) u pogledu stava 7, mjere poduzete kako bi se osiguralo da se odbijanje odvija u roku i u skladu s ostalim uvjetima vezanim uz odbijanje zahtjeva;

Relevantan je član 14(3)(4) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Članovi 11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD, propisuju da stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje po njenom zahtjevu. Relevantni su i članovi 34 ZoZO-a FBiH/33 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD.

(g) u pogledu stava 8, mjere poduzete kako bi se osiguralo da se pridržava uvjeta za naplaćivanje;

U skladu sa članom 16 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, cijene se određuju samo za usluge umnožavanja, osim prvih 10 stranica koje se ne naplaćuju. Relevantan je i član 35 ZoZO-a FBiH/34 ZoZŽS-a RS/BD. No, i pored ovoga, nadležne institucije daju informacije besplatno, osim što Agencija za statistiku BiH (BHAS) dodatno naplaćuje informacije, ukoliko je potrebna dodatna obrada informacija. Republički zavod za statistiku RS (RZS) i Zavod za statistiku FBiH (FZS) ne naplaćuju dodatne informacije.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 4.

Nadležne institucije nisu donijele troškovnik o visini naknade za davanje informacija, predviđen članovima 35 ZoZO-a FBiH/34 ZoZŽS-a RS/34 ZoZŽS-a BD.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o pristupu informacijama, naprimjer: postoje li statistički podaci o broju zahtjeva, broju odbijenih zahtjeva i razlozi za njih.

Nadležne institucije tvrde da nikada ne odbijaju zahtjeve. S druge strane, NVO-i ističu da je dobivanje informacija od nadležnih organa izuzetno teško, zbog problema neodgovaranja uprave na zahtjev i nepotpunih informacija koje se dostavljaju u odgovoru na upit. Statistički podaci o broju zahtjeva u većini institucija ne postoje, ali se nalaze u ukupnoj evidenciji izlazne pošte institucija. Na mnoga pitanja odgovora se i elektronskim putem.

Član 5

Navedite zakonske, regulatorne i ostale mjere kojima se provode odredbe o prikupljanju i distribuciji informacija o okolišu iz člana 5.

Objasnite kako je proveden svaki stav člana 5. Opišite prenošenje važnih definicija iz člana 2 i uvjeta nediskriminacije iz člana 3, stava 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Pored podzakonskih akata koji se navode u odgovorima na pojedina pitanja, relevantni su:

- Zakon o hrani BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 50/04) (ZoH BiH);
- Zakon o genetski modificiranim organizmima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/09) (ZoGMO BiH);
- ZoZO FBiH;
- ZoZŽS RS;
- ZoZŽS BD;
- ZoV FBiH;
- ZoV RS;
- ZoZV BD;
- ZoZP FBiH;
- ZoZP RS;
- ZoZP BD;
- ZoZZ FBiH;
- ZoSPI BiH;
- ZoSPI FBiH;
- ZoSPI RS;
- Zakon o statistici FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 63/03) (ZoS FBiH);
- Zakon o statistici RS ("Službeni glasnik RS", broj: 85/03) (ZoS RS).

Također, i posebno, opišite:

(a) u pogledu stava 1, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

- (i) tijela vlasti posjeduju i dopunjavaju informacije o okolišu;**
- (ii) postoji odgovarajući dotok informacija tijelima vlasti;**
- (iii) se, u slučaju opasnosti, informacija odmah i bez odlaganja distribuira;**

Relevantni su članovi 6 i 10 ZoH-a BiH. U FBiH odgovorna institucija za prikupljanje podataka o stanju okoliša je FMOiT, preko drugih ministarstava, stručnih institucija i zavoda (Federalni hidrometeorološki zavod (FHMZ), Federalni zavod za statistiku (FZS), itd. U RS, to je MPUGE, koji to čini preko drugih ministarstava i različitih institucija, kao što su: RHMZ i RZS. Relevantni su članovi 28, 29, 75, 76, 80 i 81 ZoZO-a FBiH/28, 29, 86, 87, 90 i 91 ZoZŽS-a RS/28, 29, 72, 73, 76 i 77 ZoZŽS-a BD. Također, relevantni su članovi 22 i 23 ZoZO-a FBiH/22 i 23 ZoZŽS-a RS/22 i 23 ZoZŽS-a BD, koji se odnose na sistem informiranja o životnoj sredini. Osim toga, relevantni su i Pravilnik o registrima postrojenja i

zagađivanjima („Službene novine FBiH“, broj: 82/07) i Pravilnik o metodologiji i načinu vođenja registra postrojenja i zagađivača („Službeni glasnik RS“, broj: 92/07).

U skladu sa članovima od 98 do 106 ZoV-a FBiH/110-119 ZoV-a RS, uspostavljen je Informacijski sistem voda, kojim rukovode nadležne agencije za vode. Nažalost, BD još uvijek nema ovaj sistem.

U FBiH/RS relevantni su članovi 39 ZoZP-a FBiH/14 i 14a ZoZP-a RS, koji predviđaju uspostavu informacijskog sistema za zaštitu prirode, koji prikuplja, registrira i analizira podatke, činjenice i druge relevantne informacije o stanju i korištenju prirode i mjerama poduzetim od strane organa uprave, privrednih društava i drugih organizacija. Članom 14 ZoZP-a BD predviđa se isto. Na osnovu prethodnoga, doneseni su Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacijskim sistemom za zaštitu prirode i vršenju monitoringa („Službene novine FBiH“, broj: 46/06) i Pravilnik o načinu uspostave i upravljanja informacijskim sistemom za zaštitu prirode i sistema praćenja („Službeni glasnik RS“, broj: 85/05), na osnovu kojih je uspostavljen sistem koji prikuplja, registrira i analizira podatke, činjenice i druge relevantne informacije o stanju i korištenju prirode i mjerama poduzetim od strane organa uprave, privrednih društava i drugih organizacija.

U FBiH relevantni su članovi 15 i 32 ZoZZ-a FBiH. Relevantne su i sljedeće odredbe podzakonskih akata:

- Član 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“, broj: 12/05);
- Član 24 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službene novine FBiH“, broj: 12/05);
- Članovi 2 i 9 Pravilnika o sadržaju izvještaja o stanju sigurnosti, sadržaju informacija o sigurnosnim mjerama i sadržaju unutarnjih i vanjskih planova intervencije („Službene novine FBiH“, broj: 68/05);
- Član 6 Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službene novine FBiH“, broj: 39/05);
- Član 9 Pravilnika o graničnim vrijednostima opasnih i štetnih materija za vode, koje se nakon prečišćavanja iz sistema javne kanalizacije ispuštaju u prirodni odvod („Službene novine FBiH“, broj: 50/07);
- Član 12 Pravilnika o graničnim vrijednostima opasnih i štetnih materija za tehnološke otpadne vode prije njihovog ispuštanja u sistem javne kanalizacije, odnosno, drugi odvod („Službene novine FBiH“, broj: 50/07);
- Uredba o obavezi dostavljanja godišnjeg izvještaja o ispunjenju uvjeta iz dozvole za upravljanje otpadom („Službene novine FBiH“, broj: 31/06).

U RS to su:

- Član 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službeni glasnik RS“, broj: 39/05);
- Član 24 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službeni glasnik RS“, broj: 39/05);
- Član 6 Uredbe o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službeni glasnik RS“, broj: 94/05);
- Program obaveznih statističkih istraživanja u zdravstvu („Službeni glasnik RS“, broj: 46/05), kojim se nalaže praćenje i izvještavanje, te kojima se prate sljedeće: stanje zagađenosti i mjere koje su poduzete za zaštitu zraka, vode i zemljišta od jonizirajućeg zračenja i drugih štetnih materija koje ugrožavaju život i zdravlje ljudi, zatim broj analiziranih uzoraka namirnica i predmeta opće upotrebe, kao i broj analiziranih uzoraka voda za piće (prikupljanje dnevno, analiza i obrada godišnje).

U BD to su:

- Član 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službeni glasnik BD“, broj: 30/06);
- Član 21 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službeni glasnik BD“, broj: 30/06);
- Član 6 Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službeni glasnik BD“, broj: 30/06).

Na osnovu odredaba navedenih u gornjem dijelu teksta, osigurava se dotok informacija o stanju okoliša/životne sredine. Također, osigurava se da se u slučaju opasnosti informacije bez odlaganja distribuiraju.

U slučaju neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili okoliš, nadležni ministar treba odmah predstavnicima javnosti dostaviti sve podatke koje posjeduju organi uprave i koji bi mogli omogućiti javnosti poduzimanje mjera za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz određene opasnosti, u skladu sa članovima 29(3) ZoZO-a FBiH/29(2) ZoZŽS-a RS/29(2) ZoZŽS-a BD. Javnost treba biti informirana o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja putem sredstava javnog informiranja, putem web stranice, kao i putem direktnih kontakata i skupova. U skladu sa članovima 9 stav 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka FBiH, RS i BD, zainteresirana javnost obavještava se o kvalitetu zraka u realnom vremenu, ukoliko koncentracije prekoračuju upozoravajuće i kritične vrijednosti kvaliteta zraka, a mjerna stanica, po svojim tehničkim karakteristikama, omogućava davanje informacije u realnom vremenu. Ukoliko postoji osnovana sumnja da bi hrana mogla predstavljati rizik po zdravlje ljudi, ASH BiH hitno obavještava javnost o takvim opasnostima.

(b) u pogledu stava 2, mjere poduzete kako bi se osigurala jasnost načina na koji tijela vlasti stavljaju informacije o okolišu na raspolaganje javnosti i stvarna dostupnost informacija o okolišu;

Relevantni su članovi 20 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Relevantne institucije imaju zakonsku obavezu da izrade vodič o pristupu informacijama u skladu sa ZoSPI-em. Relevantni su i članovi 28, 29, 35 i 37 ZoZO-a FBiH/28, 29, 34 i 36 ZoZŽS-a RS/28, 29, 34 i 36 ZoZŽS-a BD. Relevantne institucije daju određene informacije o vrsti i obimu informacija vezanih za okoliš, između ostalog, i putem svojih web stranica. Većina institucija, pored ovoga, ima i kontakt podatke službenika za odnose sa javnošću, kao što je to slučaj sa MPOUGE-om, MPŠV-om RS, ili neki način komunikacije sa tom institucijom. Osim toga, pojedine institucije, kao što je MPUGE, imaju indeks registar dostupan na svojoj stranici.

(c) u pogledu stava 3, mjere poduzete kako bi se osigurao progresivni pristup informacijama o okolišu kroz elektronske baze podataka, koje su lako dostupne javnosti putem javnih telekomunikacijskih mreža;

Relevantni izvještaji i planovi, kao i relevantna legislativa, dostupni su putem web stranice MVTEO-a i ASH-a BiH. Članom 2 PRPZ-a FBiH/2 PoMiNVRPiZ-a RS, predviđa se da ovaj registar bude dostupan javnosti putem interneta. U praksi, ovi registri nisu dostupni putem interneta. ZoZŽS BD također predviđa uspostavu registra postrojenja i zagađivača. Usvajanje potrebnog pravilnika u BD predviđeno je za završetak projekta koji je u toku u BiH, a čiji je jedan od segmenata unapređenje postojećeg sistema registara u BiH.

Strategija zaštite okoliša FBiH dostupna je putem interneta putem sljedeće web stranice: <http://www.okolis.ba/>. Strategija upravljanja vodama FBiH dostupna je na sljedećem linku: <http://www.voda.ba/loc/default.wbsp?p=4>. Plan o upravljanju vodama objavljuje se u elektronskoj formi, u skladu sa članom 40, stav 4 ZoV-a. Relevantna legislativa dostupna je putem web stranica FMOiT-a, FMPViŠ-a i agencija za vode. U RS, strategija zaštite prirode dostupna je putem sljedećeg linka: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/PAO/Documents/STRAT.OBJEDINJENO.pdf>. Planovi, koji se odnose na vode u RS, dostupni su na sljedećem linku: http://www.voders.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=18&Itemid=17&lang=sr_YU. Relevantna legislativa dostupna je putem web stranice MPUGE-a i agencija za vode. Relevantna legislativa dostupna je i putem web stranice Vlade BD.

FMOiT, MPOUG, BHAS, ASH BiH, fondovi za zaštitu okoliša FBiH/RS, FMPViŠ, Agencija za vodno područje Jadranskog mora, Agencija za vodno područje rijeke Save, agencije za vode u RS, RZS, FZS, FHMZ i OPPIPP, određeni broj informacija dostupnih u elektronskom obliku čine pristupačnim javnosti putem svojih web stranica.

U toku je izrada procjene ugroženosti BiH od prirodnih ili drugih nesreća, gdje koordinirajuću ulogu ima Ministarstvo sigurnosti BiH. Ovom procjenom će se definirati koje to prirodne i druge nesreće mogu imati direktne ili indirektno posljedice po okoliš u BiH.

(d) u pogledu stava 4, mjere poduzete u cilju objave i distribuiranja nacionalnih izvještaja o stanju okoliša;

U toku je priprema izvještaja o stanju okoliša u BiH, koji će biti prezentiran na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju, koja će 2012. godine biti održana u Rio de Janeiru. Ovaj izvještaj, kao i drugi koji se odnose na stanje okoliša u BiH, bit će dostupni putem web stranice MVTEO-a BiH.

FMOiT je izradio izvještaj o stanju okoliša u FBiH u sklopu Strategije o zaštiti okoliša FBiH.

Izvještaj o stanju okoliša BiH izrađen je od strane organizacije *Green Vision*, 2008. godine. Izvještaj je prezentiran pojedinim lokalnim zajednicama (Foča, Konjic), te distribuiran udruženjima za zaštitu okoliša.

Članovima 39 ZoZP-a FBiH/14 ZoZP-a RS/14 ZoZP-a BD, predviđa se uspostava informacijskog sistema za zaštitu prirode, na osnovu kojeg nadležni ministar, ili odjel u slučaju BD, jednom godišnje dostavljaju Vladi BD izvještaj o osnovnim informacijama i stanju prirode, ali se oni ne obznanjuju javnosti.

(e) mjere poduzete u cilju distribucije informacija navedenih u stavu 5;

Na web stranici MVTEO-a BiH dostupni su međunarodni sporazumi i konvencije iz oblasti okoliša, koje su ratificirane od strane BiH. Međutim, svi izvještaji o njihovoj provedbi nisu dostupni javnosti, i na tome se aktivno radi. Relevantna legislativa dostupna je na web stranicama relevantnih ministarstava i agencija za vode, odnosno Vlade BD, kao i drugih relevantnih institucija u BiH. Dostupni su i dokumenti o strategijama i planovima. Planovi za upravljanje vodama u FBiH objavljuju se u „Službenim novinama FBiH“, u skladu sa članom 40(1) ZoV-a FBiH, u RS Plan za upravljanje riječnim slivom objavljuje se u “Službenom glasniku RS”, u skladu sa članom 33(4) ZoV-a RS, dok se Plan zaštite područja riječnog sliva u BD objavljuje u “Službenom glasniku BD”, u skladu sa članom 16(4) ZoZV-a BD. Relevantne informacije distribuiraju se ostalim NVO-ima od strane NVO-a koji su zastupljeni u relevantnim savjetodavnim vijećima.

(f) u pogledu stava 6, mjere poduzete u cilju poticanja faktora čije djelatnosti imaju značajan utjecaj na okoliš, na redovno obavještavanje javnosti o utjecaju njihovih djelatnosti i proizvoda na okoliš;

Relevantni su članovi 73 ZoZO-a FBiH/84 ZoZŽS-a RS/72 ZoZŽS-a BD. Međutim, javnost se ne obavještava direktno. Obaveza obavještavanja postoji samo prema FMOiT/MPUGE/OPPIIPP-u, koji kasnije o tome obavještava javnost, u skladu s odredbama navedenim u gornjem dijelu teksta. Osim toga, relevantni su članovi od 93 do 97 ZoZO-a FBiH/103–107 ZoZŽS-a RS/89–93 ZoZŽS-a BD. Putem web stranice Ministarstva zdravstva RS, javnosti je dostupna lista registriranih pravnih subjekata koji skladište ili koriste opasne hemikalije, zatim lista opasnih hemikalija, sa podacima o njihovoj štetnosti. RS i FBiH donijeli su Pravilnik o eko-oznakama.

(g) mjere poduzete radi objavljivanja i pružanja informacija, kao što zahtijeva stav 7;

BHAS je publicirala Priručnik za primjenu Regulative 2150/2002/EC o statističkim podacima o otpadu i statističkoj klasifikaciji otpada, koji je distribuirala svim relevantnim korisnicima u državi, uključujući nevladine organizacije, a koji je dostupan na web stranici BHAS-a. Osim toga, u decembru 2010. godine, u sklopu organiziranja tematskih konvencija, na kojima se educiraju korisnici statističkih podataka u cilju jačanja povjerenja u zvanične statističke podatke, planirana je tematska konvencija o zaštiti okoliša i o energiji.

FMOiT je izdao izvještaj o stanju okoliša u FBiH, u tvrdom povezu, kao i u elektronskoj formi, te priručnik pod nazivom: *Izazovi okolišne dozvole* (izdanje 2007. i dopunjeno izdanje 2010. godine). Također, pružanjem podrške revijama vezanim za okoliš, kao što su *Fondeko*, i sl., FMOiT nastoji približiti okolišnu problematiku široj javnosti. Osim toga, UNDP je izdao priručnik pod nazivom: *Kako postati društveno odgovorno poduzeće* koji, između ostalog, sadrži informacije o okolišu, koje mogu poslužiti poduzećima u dostizanju zadovoljavajućeg nivoa društvene odgovornosti.

U toku je priprema Pregleda stanja okoliša 2 UNECE-a, koji će biti dostupan na web stranici MVTEO-a.

(h) u pogledu stava 8, mjere poduzete u cilju izrade mehanizama, kojima je cilj stavljanje javnosti na raspolaganje dovoljnog broja informacija o proizvodima;

Relevantni su članovi 93 i 94 ZoZO-a FBiH/103 i 104 ZoZZS-a RS/89 i 90 ZoZZS-a BD, kao i pravilnici o eko-oznakama FBiH i RS. Osim toga, relevantan je član 52 ZoGMO-a BiH.

(i) u pogledu stava 9, mjere poduzete u cilju uspostave nacionalnog sistema popisa ili katastarsa onečišćenja;

BiH trenutno nema državni sistem popisa ili katastarsa onečišćenja, odnosno PRTR sistem. BiH je potpisala, ali još uvijek nije ratificirala *Kijevski protokol*. No, u skladu s procesom približavanja legislativi EU, FBiH i RS uveli su entitetske sisteme katastarsa onečišćenja, ali u FBiH taj sistem trenutno ne funkcioniše. BD još uvijek nije donio potrebnu zakonsku regulativu za uspostavu ovog sistema. Trenutno je u fazi projekt unapređenja postojećeg sistema katastarsa onečišćenja u sva tri pravna entiteta u BiH, u sklopu kojeg se planira uspostava jedinstvenog sistema katastarsa onečišćenja i njegovog povezivanja s entitetskim i budućim sistemom BD. Kraj projekta planiran je za 2012. godinu.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 5.

Iako je to predviđeno zakonskom regulativom, nadležni zavodi ne posjeduju tehničke mogućnosti da pravovremeno informiraju javnost o kvalitetu zraka, osim u nekoliko većih gradskih centara u BiH. Predstavnici NVO-a ukazuju na propuste u izvještavanju javnosti o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja, putem sredstava javnog informiranja, putem web stranica, kao i putem direktnih kontakata i skupova. Predstavnici NVO-a smatraju da su podaci koje objavljuje BHAS nepotpuni, teško pristupačni i njihova forma teško je razumljiva, te ukazuju na nepostojanje koordinacije između različitih baza podataka, koje sadrže informacije o okolišu. BD ne posjeduje informacijski sistem za zaštitu prirode.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o prikupljanju i distribuciji informacija o okolišu iz člana 5, naprimjer: postoje li statistički podaci o objavljenim informacijama.

Pored FMOiT-a i MPPUGE-a, koji svakodnevno zaprimaju i distribuiraju značajan broj informacija o okolišu, ASH BiH je, u ukupnoj korespondenciji tokom prvih šest mjeseci 2010. godine, zaprimio i otpremio ukupno 3.268 akata. U korespondenciji sa zainteresiranim stranama, u ovom periodu, ASH BiH je 48 puta odgovorila na različite upite. U komunikaciji sa medijima, u prvih šest mjeseci 2010. godine, bilo je ukupno 45 zahtjeva za gostovanja u radio i TV emisijama, te je odgovoreno na 121 različito pitanje putem intervjua, izjava i pismenih upita medija. Zbog malih kapaciteta, nadležne institucije nisu u mogućnosti voditi statističke podatke o prikupljanju i distribuciji informacija vezanih za okoliš.

Navedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u pogledu člana 3 Konvencije.

Član 6

Navedite zakonske, regulatorne i ostale mjere, kojima se provode odredbe o učešću javnosti u odlučivanju u određenim djelatnostima iz člana 6.

Objasnite kako je proveden svaki stav člana 6. Opišite prenošenje važnih definicija iz člana 2 i uvjeta nediskriminacije iz člana 3, stav 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Relevantni su:

- ZoV FBiH;
- ZoV RS;

- ZoZV BD;
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 55/02) (ZPP FBiH);
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službene novine FBiH", broj:19/04) (PPP FBiH);
- Uredba o projektima za koje se provodi procjena utjecaja na životnu sredinu i kriteriji za odlučivanje o obavezi provedbe i obimu procjene utjecaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 7/06) (UPUnŽS RS), Uredba o postrojenjima koja mogu biti izgrađena i puštena u rad samo ukoliko imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik RS", broj: 7/06) (UoP RS);
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na životnu sredinu i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06) (PPP BD);
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja akata vezanih za vodna bogatstva ("Službene novine FBiH", broj: 6/08);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama ("Službeni glasnik RS", broj: 35/07).

Također, i posebno, opišite:

(a) U pogledu stava 1, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

- (i) se odredbe člana 6 primjenjuju u skladu s odlukama o tome treba li dopustiti predložene djelatnosti, navedene u Dodatku I. Konvencije;**

Aktivnosti navedene u Dodatku I. Konvencije sadržane su u PPP FBiH/UPUnŽS RS/UoP RS/PPP BD. Za odobravanje ovih aktivnosti provodi se postupak procjene utjecaja na okoliš, a naknadno i postupak izdavanja okolinske dozvole. Tokom oba postupka, primjenjuju se relevantne odredbe ZoZO-a FBiH/ZoZŽS-a RS/ZoZŽS-a BD, a supsidijarno ZoUP-a FBiH/ZoOUP-a RS/ZoUP-a BD.

- (ii) se odredbe člana 6 primjenjuju na odluke o predloženim djelatnostima izvan opsega Dodatka I., a koje mogu imati značajne učinke na okoliš;**

PPP FBiH/UPUnŽS RS/UoP RS/PPP BD sadrže širi spektar aktivnosti od onih propisanih Dodatkom I. Relevantni su članovi 36 ZoZO-a FBiH/35 ZoZŽS-a RS/BD. Također, u skladu s članom 56 ZPP-a FBiH, nadležno ministarstvo dužno je, osobe koje su stranke u postupku, pozvati da načine uvid u glavni projekt i omogućiti im da se izjasne o njemu. Relevantan je također član 1 ZoZZ-a FBiH/3 ZoZV-a RS/BD, kao i član 37 ZoZP-a RS/BD.

- (b) mjere poduzete, kako bi se osiguralo da zainteresirana javnost bude obaviještena na početku postupka odlučivanja o okolišu na odgovarajući, pravovremen i efikasan način o pitanjima navedenim u stavu 2;**

Relevantni su članovi 10 i 29 ZoZO-a FBiH/ZoZŽS-a RS/BD, a posebno članovi 36, 61 i 62 ZoZO-a FBiH/35, 64 – 66, 80 i 81 ZoZŽS-a RS/35, 59 i 66 ZoZŽS-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 124 i 126 ZoV-a FBiH/ 130 ZoV-a, kao i članovi 8, 9 i 10 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju akata o vodnom bogatstvu FBiH/4, 14 i 15 Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

- (c) mjere poduzete, kako bi se osiguralo da se vremenskim rokovima za postupak učešća javnosti poštuju uvjeti iz stava 3;**

U FBiH i RS javnost se obavještava o javnoj raspravi 15 dana prije održavanja javne rasprave, te javnost ima mogućnost dostaviti svoje sugestije i primjedbe nadležnom ministarstvu 30 dana od dana obavještavanja o javnoj raspravi (FBiH)/održavanja javne rasprave (RS). U RS javnost može, u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavještenja o podnesenom zahtjevu za izdavanje ili mijenjanje okolinske dozvole, dostaviti nadležnom organu svoje mišljenje, dok u FBiH rok za izjašnjenje po zahtjevu za prethodnu vodnu suglasnost, ne može biti kraći od 5, a ni duži od 30 dana od dana obavještenja o podnesenom zahtjevu. U BD javnost ima mogućnost iskazati svoje primjedbe i sugestije 30 dana od dana obavještenja i poziva na javnu raspravu o studiji o utjecaju na životnu sredinu.

(d) u pogledu stava 4, mjere poduzete kako bi se osiguralo u procesu, od samog početka, učešće javnosti;

U skladu sa članovima 35 ZoZO-a FBiH/36 ZoŽŽS-a RS/36 ZoŽŽS-a BD, javnost se informira o pokretanju upravnog postupka od strane podnosioca zahtjeva. Javnost učestvuje u prethodnoj procjeni utjecaja na okoliš/životnu sredinu.

(e) u pogledu stava 5, mjere poduzete u cilju poticanja mogućih podnosilaca zahtjeva na određivanje zainteresirane javnosti, na otpočinjanje razgovora i na davanje informacija, koje se odnose na ciljeve njihovog zahtjeva, prije nego što zatraže dopuštenje;

Posebne mjere, kojima bi se poticali mogući kandidati da utvrde zainteresiranu javnost, da ulaze u diskusije i da daju informacije vezane za ciljeve svoje prijave, prije nego što se prijave za dobivanje dozvole, ne postoje.

(f) u pogledu stava 6, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

- (i) nadležna tijela daju zainteresiranoj javnosti sve informacije važne za odlučivanje navedene u članu 6, koje su na raspolaganju za vrijeme postupka učešća javnosti;***
- (ii) posebno, nadležna tijela daju zainteresiranoj javnosti informacije navedene u ovom stavu;***

Relevantni su članovi 36 i 54a ZoZO-a FBiH/35, 59, 64 i 80 ZoŽŽS-a RS/35 ZoŽŽS-a BD. Također, za proceduru izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta, relevantan je član 9 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju akata o vodnom bogatstvu FBiH, dok je u RS relevantan član 15 Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS. Kako su u BD za učešće javnosti pri izdavanju vodozaštitne suglasnosti relevantne odredbe ZoŽŽS-a BD, član 35 ovog Zakona primjenjuje se i u ovom postupku.

(g) u pogledu stava 7, mjere poduzete kako bi se osiguralo da postupci učešća javnosti pruže javnosti mogućnost da dostavi svoje primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koja smatra važnim za predloženu djelatnost;

U skladu sa članovima 36 ZoZO-a FBiH/35 ZoŽŽS-a RS, zainteresiranoj javnosti bit će omogućeno učešće u postupku izvođenja dokaza. Također, bit će omogućeno podnošenje dokaza i činjenica, koje utječu na predloženu aktivnost. U skladu sa članovima 66 ZoŽŽS-a RS/59 ZoŽŽS-a BD, osobe koje prisustvuju javnoj raspravi o studiji utjecaja na životnu sredinu, imaju priliku na raspravi iznijeti svoje primjedbe, kao i mogućnost da te primjedbe dostave u zakonom određenom roku. U skladu sa članom 80 ZoŽŽS-a RS/60 ZoŽŽS-a BD, javnost može podnijeti, u pisanoj formi, svoje mišljenje o zahtjevu za izdavanje okolinske dozvole.

U FBiH javnost se može očitovati o zahtjevu za izdavanje vodnog akta pismenim putem a, također, u skladu sa članom 9 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, postoji mogućnost održavanja javne rasprave, ukoliko nadležna agencija ili organ smatra da je to potrebno.

(h) u pogledu stava 8, mjere poduzete kako bi se osiguralo da odluka uzima u obzir rezultat učešća javnosti;

ZoZO FBiH/ZoŽŽS RS/BD ne sadrže odredbe koje se odnose na to da prijedlozi i primjedbe javnosti budu uzete u obzir pri izdavanju okolinske dozvole. Međutim, u praksi, ove primjedbe i prijedlozi uzimaju se u obzir. Osim toga, ZoZO FBiH/ZoŽŽS BD ne sadrže obavezu inkorporiranja prijedloga i primjedaba javnosti pri odobravanju studije o utjecaju na okoliš dok, u skladu sa članom 66 ZoŽŽS-a RS, nadležno ministarstvo ima obavezu da nosiocu projekta proslijedi svoju ocjenu primljenih primjedaba zainteresirane javnosti, svoj stav o tome, te da, po potrebi, naloži nosiocu projekta da izvrši izmjene i dopune studije. Konačno, u skladu sa članom 68 ZoŽŽS-a RS, u obrazloženju rješenja o odobravanju studije, navodi se da su uzete u obzir primjedbe zainteresiranih strana i javnosti. U RS, odluka po zahtjevu za izdavanje vodopravnog akta, mora sadržavati obrazloženje, s opisom provedenih radnji utvrđivanja osnovanosti ili neosnovanosti zahtjeva, s efektima i zaključcima konsultiranja javnosti u skladu sa članom 21(1) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

(i) u pogledu stava 9, mjere poduzete kako bi se osiguralo neposredno obavještanje javnosti o odluci, u skladu s odgovarajućim postupcima;

U skladu sa članovima 37 ZoZO-a FBiH/36 ZoZŽS-a RS/36 ZoZŽS-a BD, nadležni organ uprave obavještava javnost o odluci odmah nakon njenog donošenja. U RS i BD, nadležni organ uprave ima obavezu objavljivanja teksta odluke, kao i razloga na kojima je ona zasnovana. U RS relevantan je i član 81 ZoZŽS-a RS. U BD postoji obaveza objavljivanja rješenja o studiji o utjecaju na životnu sredinu, u skladu sa članom 61 ZoZŽS-a BD. Članom 126 ZoV-a FBiH propisuje se obaveza dostavljanja izdatog vodnog akta zainteresiranim stranama i javnosti, ali samo na njihov zahtjev. U RS, relevantan je i član 21(2) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

(j) u pogledu stava 10, mjere poduzete kako bi se osiguralo da se, kada tijelo vlasti razmatra ili dopunjuje radne uvjete djelatnosti navedene u stavu 1, primjenjuju odredbe stavova od 2 do 9, kojima se čine potrebne promjene, i gdje je to prikladno;

Relevantne su odredbe članova 56, 68 i 74 ZoZO-a FBiH/58, 79, 80 i 82 ZoZŽS-a RS/54, 65 i 68 ZoZŽS-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 117, 118, 124, 129 i 130 ZoV-a FBiH/130, 147, 149 i 150 ZoV-a RS/46 ZoZV-a BD. Procedura izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta slijedi se kod procedure izmjene vodnog akta/vodopravnog akta u FBiH i RS. Korelacija između procedure produženja i preispitivanja vodnog akta i učešća javnosti nije definirana. U skladu sa članom 61 ZoZV-a BD, za učešće javnosti pri izdavanju vodozaštitne suglasnosti u BD, relevantne su odredbe ZoZŽS-a BD.

(k) u pogledu stava 11, mjere poduzete u cilju primjene odredaba člana 6 na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš;

Više podataka o mjerama poduzetim radi primjene odredaba člana 6 na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš, sadržane su u odgovoru na pitanja po članu 6 bis.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 6.

Iako je zakonima oba entiteta predviđeno učešće javnosti, predstavnici NVO-a ukazuju na probleme kada neki projekt ima utjecaj na građane drugog entiteta. Tako, prema mišljenju predstavnika NVO sektora, u određenim slučajevima iz prakse, oni se ne pozivaju na javne rasprave, ili se javne rasprave ne održavaju u njihovoj blizini, iako su posljedice u njihovoj životnoj sredini. Nepostojanje zakonske obaveze inkorporiranja prijedloga i primjedaba javnosti pri odobravanju studije o utjecaju na okoliš/životnu sredinu, odnosno, uskraćivanja detaljnih obrazloženja u svojim odlukama od strane institucija vlasti, djeluje demotivirajuće na javnost, koja pokušava učestvovati u ovim procesima.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o učešću javnosti u odlučivanju u određenim djelatnostima iz člana 6, naprimjer: postoje li statistički podaci ili druge informacije o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima ili odlukama da se ne primjenjuju odredbe ovog člana na predložene djelatnosti u svrhe nacionalne odbrane.

Ne postoje statistički podaci o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima ili odlukama.

Navedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u pogledu člana 3 Konvencije.

Član 6 bis

U vezi sa legislativom, navedite regulatorne i druge mjere, kojima se provode odredbe učešća javnosti u odlukama o namjernom oslobađanju na tržište genetski izmijenjenih organizama, sadržanih u članu 6 bis, opišite:

Relevantne su odredbe ZoGMO-a BiH. ASH BiH je, u suradnji s ekspertima iz BiH, pripremila edukativnu brošuru („Genetički modificirani organizmi i biosigurnost”), koja je, u značajnoj mjeri,

doprinijela da se javnost upozna s ovom oblašću. Na osnovu Zakona o GMO-u, Vijeće ministara BiH je, 2009. godine, imenovalo Vijeće za GMO. Do sada je održano šest sjednica Vijeća za GMO, a u toku je izrada više podzakonskih akata, koji reguliraju ovu oblast.

Bitno je napomenuti da su podaci o postupcima odobravanja nadležnog organa u skladu sa ZoGMO BiH javni, u skladu sa članom 17(1) istog Zakona.

(a) Vezano za stav 1 člana 6 bis:

(i) Stav 1 dodatka I. bis – pravni okvir stranke koji osigurava efikasno informiranje i učešće javnosti u odlukama koje su predmet člana 6 bis:

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a BiH, nadležni organ, u postupku za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u životnu sredinu, daje rok od 30 dana za uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedaba javnosti na:

- Sadržaj zahtjeva;
- Sadržaj tehničke dokumentacije;
- Procjenu rizika;
- Sadržaj mišljenja Vijeća za GMO.

Zakon ne sadrži odredbe o rokovima, koje se odnose na učešće javnosti, a vezano za stavljanje GMO-a u promet, osim da je potrebna provedba javne rasprave prije izrade izvještaja o procjeni prikladnosti stavljanja na tržište GMO-a ili proizvoda od GMO-a (član 44 ZoGMO-a BiH) i prije izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a u promet (član 47 ZoGMO-a BiH). Podzakonski akti, kojima treba detaljnije urediti ovu oblast, trenutno su u fazi izrade.

(ii) Stav 2 dodatka I. bis – izuzetke, koji se nalaze u regulatornom okviru stranke, koji se odnosi na učešće javnosti i proceduru koja je sadržana u dodatku I. bis i kriterij za te izuzetke:

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a BiH, javnost je uključena u svaki postupak za dobivanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u životnu sredinu. Osim toga, u skladu sa članovima 44 i 47 ZoGMO-a BiH, potrebno je održavanje javne rasprave po svakom zahtjevu za odobrenje za stavljanje GMO-a u promet, kao proizvoda ili sastava proizvoda.

(iii) Stav 3 dodatka I. bis – poduzete mjere, koje adekvatno vremenski i efikasno omogućavaju javnosti sažetak obavijesti koje su uvedene, kako bi se osiguralo odobrenje za namjerno oslobađanje ili stavljanje na tržište, kao i izvještaj o ocjeni, ukoliko on postoji:

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a BiH, nadležni organ dužan je, u postupku za izdavanje odobrenja na namjerno unošenje GMO-a u životnu sredinu, javnosti dati na uvid:

- Sadržaj zahtjeva;
- Sadržaj tehničke dokumentacije;
- Procjenu rizika;
- Sadržaj mišljenja Vijeća za GMO.

Javni poziv, u kojem se navodi mjesto i vrijeme za uvid u akte, naznačene u gornjem dijelu teksta, te postupak davanja mišljenja i primjedaba, objavljuje se putem sredstava javnog informiranja i web stranice ASH-a BiH. Rok u kojem nadležni organ daje na uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedaba je 30 dana. Zakon, nažalost, ne sadrži odredbe koje detaljnije propisuju proceduru izdavanja odobrenja za stavljanje na tržište GMO. Trenutno je u fazi izrade podzakonski akt, kojim se detaljnije propisuje ovaj postupak.

(iv) Stav 4 dodatka I. bis – mjere poduzete, kako bi se osiguralo da se ni u bilo kojem slučaju informacije, koje su sadržane u tom stavu, ne smatraju povjerljivim:

U skladu sa članom 8(2), nadležni organ odlučuje koji će se podaci u postupku smatrati povjerljivim i o odluci obavještava podnosioca zahtjeva. Osim toga, stavom 3 istog člana propisuje se da se sljedeći podaci ne mogu smatrati tajnim:

- Ime i prezime, firma i sjedište firme;
- Namjeravani način upotrebe GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, uvjete stavljanja proizvoda na tržište i uvjete upotrebe;
- Karakteristike GMO-a i proizvoda, odnosno njihovih komponenti;
- Područje i grupa opasnosti ograničene upotrebe GMO-a;
- Plan praćenja u vezi sa stavljanjem GMO-a na tržište, njegova upotreba i mjere u slučaju nepredviđenih rizika prilikom stavljanja na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a;
- Podaci o mogućim štetnim i drugim utjecajima na zdravlje ljudi, biološka raznolikost ili životna sredinu;
- Procjena rizika.

(v) Stav 5 dodatka I. bis – mjere poduzete kako bi se osigurala transparentnost u proceduri donošenja odluka, koje omogućavaju javnosti pristup relevantnim proceduralnim informacijama, kao naprimjer:

- 1. Priroda moguće odluke;**
- 2. Javni organ koji je nadležan za donošenje odluke;**
- 3. Modaliteti učešća javnosti u skladu sa stavom 1 dodatka I. bis;**
- 4. Navođenje javnog organa, od kojeg se relevantne informacije mogu dobiti;**
- 5. Navođenje javnog organa kojem se komentari mogu podnijeti, kao i vremenski rok za podnošenje komentara;**

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u životnu sredinu, javnosti se, u skladu sa članom 17(2)(d) ZoGMO-a BiH, daje na uvid sadržaj mišljenja Vijeća za GMO, za koji se može reći da sadrži prirodu moguće odluke. Osim toga, u skladu sa stavom 3 istog člana, javnosti se predočava način učešća javnosti, a relevantne informacije dostupne su putem web stranice ASH-a BiH. Komentari se mogu podnijeti ASH-u BiH, entitetskim ministarstvima za pitanja poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Upravi Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, Uredu za veterinarstvo BiH, ovisno o tome radi li se o namjernom unošenju GMO-a u životnu sredinu, ili pak o njihovom stavljanju na tržište. Zakon, nažalost, ne sadrži odredbe koje detaljnije propisuju proceduru izdavanja odobrenja za stavljanje na tržište GMO-a. Trenutno je u fazi izrade podzakonski akt, koji detaljnije propisuje ovaj postupak.

(vi) Stav 6 dodatka I. bis – mjere poduzete kako bi se osiguralo da rješenja, koja su uvedena kako bi bio proveden stav 1 dodatka I. bis, dozvoljavaju javnosti da podnese, na bilo koji prigodan način, bilo koje komentare, informacije, analize ili mišljenja, koje smatra relevantnim za predloženo namjerno oslobađanje ili stavljanje na tržište;

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u životnu sredinu, javnost ima mogućnost dati svoje mišljenje i primjedbe. Zakon, nažalost, ne sadrži odredbe koje detaljnije propisuju proceduru izdavanja odobrenja za stavljanje na tržište GMO-a, osim toga da je potrebna provedba javne rasprave. Trenutno je u fazi izrade podzakonski akt, koji detaljnije propisuje ovaj postupak.

(vii) Stav 7 dodatka I. bis – mjere poduzete kako bi se osiguralo da se u razmatranje uzmu rezultati procedure učešća javnosti, koja je organizirana u skladu sa stavom 1 dodatka I. bis;

U skladu sa članovima 44 i 47 ZoGMO-a BiH, nadležni organ dužan je provesti javnu raspravu prije izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a na tržište. Osim toga, u skladu sa članom 17(4) ZoGMO-a BiH, nadležni organ dužan je, u obrazloženju rješenja, unijeti svoje izjašnjenje o primjedbama i mišljenju javnosti.

(viii) Stav 8 dodatka I. bis – mjere poduzete, kako bi se osiguralo da tekst odluke, koja je donesena od strane javnog organa u skladu s odredbama dodatka I. bis, bude dostupan javnosti, zajedno sa razlozima i stvarima koje su razmatrane, na kojima se zasniva;

U skladu sa članom 48(2) ZoGMO-a BiH, odobrenje za stavljanje GMO-a na tržište, osim podataka koji su propisani i označeni kao povjerljivi, i procjena rizika za zdravlje ljudi, biološku raznolikost i životnu sredinu, moraju biti dostupni javnosti.

(b) vezano za stav 2 člana 6 bis, kako se uvjeti, postavljeni u skladu s odredbama dodatka I. bis dopunjuju i uzajamno podržavaju pravni okvir stranke, koji se odnosi na biološku sigurnost, i kako su u skladu sa Protokolom iz Kartagine o biološkoj sigurnosti i Konvencijom o biološkoj raznolikosti.

Relevantni su članovi 2(b), 3, 4(4), 10, 13, 19, 32, 34, 38(4), 39, 43, 46 i 49 ZoGMO-a BiH.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli u provedbi stavova člana 6 bis i dodatka I. bis.

ZoGMO BiH donesen je 2009. godine i još uvijek nisu doneseni svi provedbeni akti koji su predviđeni ovim Zakonom, a koji za cilj imaju da detaljnije reguliraju pojedine aspekte izdavanja odobrenja za namjerno unošenje GMO-a na tržište, kao i izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a na tržište.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o učešću javnosti u odlučivanju o samovoljnom ispuštanju u okoliš i stavljanju na tržište genetički modificiranih organizama iz člana 6 bis, naprimjer: postoje li statistički podaci ili druge informacije o učešću javnosti u takvim odlukama ili u odlukama koje se razmatraju u skladu sa stavom 2 dodatka I. bis, koje su izuzetak za proceduru učešća javnosti sadržane u dodatku.

Do sada su ovlaštena četiri laboratorija u BiH, te se i dalje nastavljaju aktivnosti na ovlašćivanju dodatnih laboratorija. Uspješno je formirano Vijeće za GMO, te se pristupilo izradi podzakonskih akata. Bitno je napomenuti da je Zakon o GMO, koji tretira ovu materiju, donesen tek nedavno, tako da još uvijek postoje početni problemi u pogledu njegove pune primjene.

Nevedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne, uključujući i web stranicu registra oslobađajućih odluka, koje se odnose na genetski modificirane organizme:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi člana 3 Konvencije.

Član 7

Navedite odgovarajuće praktične i/ili druge odredbe za učešće javnosti tokom izrade planova i programa koji se odnose na okoliš. Opišite prenošenje važnih definicija iz člana 2 i uvjeta nediskriminacije iz člana 3, stava 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Relevantni su:

Zakon o zaštiti zraka FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03) (ZoZZ FBiH);
Zakon o upravljanju otpadom FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03, 72/09) (ZoUO FBiH);
Zakon o zaštiti zraka RS ("Službeni glasnik RS", broj: 53/02) (ZoZV-a RS);
Zakon o upravljanju otpadom RS ("Službeni glasnik RS", broj: 53/02, 65/08) (ZoUO RS);
Zakon o zaštiti zraka BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/05, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZV-a BD);
Zakon o upravljanju otpadom BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/05, 1/05, 19/07, 2/08, 2/09) (ZoUO BD).

Relevantni su članovi 1 ZoZZ-a FBiH/3 ZoZV-a RS/3 ZoZV-a BD, u skladu sa kojima javnost učestvuje u postupku utvrđivanja i donošenju planova i programa zaštite zraka. Osim toga, u RS, općina, odnosno grad, donosi akcioni plan zaštite kvaliteta zraka za područja u kojima su prekoračene granične vrijednosti kvaliteta zraka za jednu ili više zagađujućih materija, koji mora biti dostupan javnosti, radi davanja primjedaba (član 40 ZoZV-a RS).

Javnost učestvuje u izradi planova upravljanja riječnim slivovima, u skladu sa članovima 25 i 26 ZoV-a FBiH/25 i 26 ZoV-a RS/15 ZoZV-a BD. Javnosti se također daju na uvid dokumenti koji se koriste u izradi plana upravljanja. Na nacrt plana, pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe. Učešće javnosti predviđeno je i u detaljnijim planovima i programima upravljanja vodama u skladu sa članom 41 ZoV-a FBiH.

Učešće javnosti tokom izrade akata o zaštiti prirodnih vrijednosti, planova upravljanja zaštićenim područjima, kao i drugih propisa, osigurava se javnim uvidom u te propise, u trajanju od 30 dana (član 14(a) ZoZP-a RS), kao i prijedlog akta za proglašenje zaštićenog područja (član 33b ZoZP-a RS).

Objasnite kakve mogućnosti postoje za učešće javnosti u izradi politika djelovanja, koje se odnose na okoliš.

U skladu sa članovima 1 ZoZZ-a FBiH/3 ZoZV-a RS/3 ZoZV-a BD, javnost učestvuje u postupku utvrđivanja politike zaštite zraka. Savjetodavna vijeća za okoliš u sva tri pravna entiteta, u kojima su zagwarantirana mjesta predstavnicima udruženja za zaštitu okoliša, zauzimaju stavove i daju mišljenja u pogledu programa zaštite okoliša. Prijedlog strategije mora biti dostupan javnosti, radi davanja sugestija i primjedaba.

Udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u izradi Strategije upravljanja otpadom/Strategije upravljanja čvrstim otpadom (član 8(3)(4) ZoUO-a FBiH/8(1)(3) ZoUO-a RS/8(1)(2) ZoUO-a BD), kantonalnog plana za upravljanje otpadom (član 9(5) ZoUO-a FBiH) i općinskim planom za upravljanje otpadom/lokalnim planom upravljanja čvrstim otpadom (član 10(3) ZoUO-a FBiH/10(2) ZoUO-a RS).

Javnost učestvuje u pripremi i izradi Strategije o vodama (član 24, stav 4 ZoV-a FBiH), kojom se definiše politika upravljanja vodama.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 7.

Predstavnici NVO-a smatraju da je efektivnost učešća javnosti kroz rad savjetodavnih vijeća upitna, s obzirom na nedovoljnu zastupljenost (jedno mjesto) udruženja za zaštitu okoliša u tim vijećima.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o učešću javnosti u odlučivanju u određenim djelatnostima iz člana 7.

Javnost je učestvovala u izradi razvojnih strategija i Nacionalnog akcionog plana za okoliš (NEAP). Osim toga, javnost je učestvovala i u izradi Nacionalnog akcionog plana mediteranskog područja u BiH za smanjenje zagađenja uzrokovano aktivnostima sa kopna i lokalnih akcionih planova za zaštitu okoliša (LEAP). Određeni broj LEAP-a izrađen je u okviru UNDP-ovog programa za okoliš i klimatske promjene. Procedure za uključivanje javnosti detaljno su opisane zakonskim odredbama, a i unutar projekta *Integralnog lokalnog razvoja UNDP-a*. Javnost je učestvovala u izradi Strategije zaštite okoliša FBiH, a tom prilikom je prihvaćena većina komentara udruženja za zaštitu okoliša. Također, javnost je uspješno uključena u proces izrade i usvajanja Strategije o upravljanju vodama FBiH. Projektom „Podrška politici voda u BiH“, izrađen je nacrt Strategije EU-a o učešću javnosti u provedbi *Okvirne direktive o vodama u BiH*.

Navedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi člana 3 Konvencije.

Član 8

Opišite kakvi se napori ulažu u promoviranje efikasnog učešća javnosti, dok tijela vlasti izrađuju provedbene propise i ostala općeprimjenjiva pravno obavezujuća pravila, koja bi mogla imati značajan utjecaj na okoliš. Do odgovarajućeg nivoa, opišite prenošenje važnih definicija iz člana 2 i uvjeta nediskriminacije iz člana 3, stava 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Članom 208 Poslovnika o radu Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 79/07)/173 Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07)/129 Poslovnika o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08) definirano je da, nakon završenog razmatranja nacrt zakona, zastupničko tijelo može odlučiti da nacrt stavi na javnu raspravu, ako se zakonom uređuju pitanja koja su od posebnog značaja za građane. Javnost daje konkretne prijedloge, sugestije, primjedbe, na javnim skupovima u okviru javne rasprave ili dostavlja elektronskom poštom, često i pismenim putem, podnescima. Nije obavezno da se mišljenje javnosti uvrsti u konačni akt, ali je potrebno dati objašnjenje. Javnost ima pravo pokrenuti upravni spor, ukoliko se njeno mišljenje ne uvaži. Također, udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu, koje učestvuju u izradi općeprimjenjivih pravno obavezujućih pravila.

Promoviranje učešća javnosti u izradi propisa i drugih obavezujućih pravila ostvaruje se, između ostalog, kroz pozive za učešće na javnim raspravama.

Smjernicama za postupanje organa uprave RS o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona ("Službeni glasnik RS", broj: 123/08), definirano je da se zakoni, za koje se utvrdi da su od interesa za javnost, objavljuju na web stranici, a rok za dostavljanje primjedaba i sugestija je osam dana od dana objavljivanja zakona na navedenoj web stranici.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova iz člana 8.

Predstavnici NVO-a smatraju da su nacrti zakona rijetko dostupni putem interneta.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o učešću javnosti na području pokrivenom članom 8.

Udruženja građana učestvovala su u radu radionica tokom izrade propisa kompleta zakona iz oblasti okoliša u BiH.

Navedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi člana 3 Konvencije.

Član 9

Navedite zakonske, regulatorne i ostale mjere, kojima se provode odredbe o pristupu pravosuđu iz člana 9.

U skladu sa članom II. Ustava BiH, Evropska konvencija o ljudskim pravima direktno se primjenjuje u BiH i ima prioritet nad svim ostalim zakonima. Arhuška konvencija nema direktnu primjenu u BiH. U skladu s time, sudovi u BiH primjenjuju Arhušku konvenciju kroz odredbe, koje su prenesene u zakonodavstvo BiH.

Relevantni su:

- ZoZO FBiH;
- ZoZŽS RS;
- ZoZŽS BD;
- Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 19/02, 19/02, 88/07, 83/08, 74/10) (ZoUS BiH);
- Zakon o upravnim sporovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 09/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima RS ("Službeni glasnik RS", broj: 109/05) (ZoUS RS);
- Zakon o upravnim sporovima BD ("Službeni glasnik BD", broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);

- Zakon o sudovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 38/05) (ZoS FBiH);
- Zakon o sudovima RS ("Službeni glasnik RS", broj: 111/04, 109/05, 37/06, 119/08) (ZoS RS); i
- Zakon o sudovima BD ("Službeni glasnik BD", broj: 19/07) (ZoS BD).

Također, i posebno opišite:

(c) u pogledu stava 1, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

- (i) svaka osoba koja smatra kako se, prema njenom zahtjevu za informacijom prema članu 4, nije postupalo u skladu s odredbama toga člana, ima pristup postupku ocjene pred sudom ili nekim drugim neovisnim i nepristranim zakonski utemeljenim tijelom;**

U skladu sa članom 23 ZoSPI-a BiH, svaki podnosilac ima pravo podnijeti žalbu u upravnom postupku protiv odluke donesene po zahtjevu za pristup informacijama rukovodiocu javnog organa, koji je donio odluku. U skladu sa članom 38 ZoZO-a FBiH/37 ZoZŽS-a RS/37 ZoZŽS-a BD, podnosilac zahtjeva, čiji zahtjev nije razmatran, ili je nepravedno odbijen, ili na njega u potpunosti ili djelomično nije adekvatno odgovoreno, ima pravo pokrenuti postupak preispitivanja odluke pred drugostepenim organom, u skladu s odredbama ZoUP-a FBiH/ZoOUP-a RS/ZoUP-a BD. Članovi 15(3) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD propisuju da stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje o njenom zahtjevu. Osim toga, relevantni su članovi 213, 214 i 234 ZoUP-a BiH/221, 222 i 243 ZoUP-a FBiH/211, 212 i 231 ZoOUP-a RS/208, 209 i 227 ZoUP-a BD. O žalbi odlučuje drugostepeni upravni organ. Također, podnosilac ima pravo na to da se pitanje razmatra od strane suda. Član 20 ZoSPI-a BiH propisuje da su organi uprave dužni izdati vodič koji, između ostalog, sadrži podatke o pravnim lijekovima.

- ii) u okolnostima gdje je omogućena sudska ocjena, ta osoba također ima pristup zakonom utvrđenom brzom, besplatnom ili jeftinom postupku razmatranja od strane tijela vlasti ili ocjene od strane nekog naovisnog i nepristranog tijela, osim suda;**

Prije pokretanja upravnog spora, kada je to zakonom određeno, dozvoljena je žalba drugostepenom upravnom organu. Članom 11 ZoUP-a BiH/14 ZoUP-a FBiH/14 ZoOUP-a RS/14 ZoUP-a BD, propisuje se da se upravni postupak vodi brzo i sa što manje troškova za stranku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja. Relevantni su i članovi 31 i 39 ZoZO-a FBiH/30 i 38 ZoZŽS-a RS/30 ZoZŽS-a BD. U skladu sa članom 37 ZoZŽS-a RS, postupak po žalbi pred drugostepenim organom, odnosno po tužbi pred sudom, smatra se hitnim postupkom.

- (ii) konačne odluke prema ovom stavu obavezujuće su za tijelo vlasti, koje posjeduje informaciju, a razloge treba navesti pisanim putem, barem tamo gdje je pristup informacijama odbijen;**

Relevantni su članovi 3 ZoUS-a BiH/3 ZoUS-a FBiH/3 ZoOUS-a RS/3 ZoUSBD. U skladu s članovima 7 ZoS-a FBiH/7 ZoS-a RS/8 ZoS-a BD, odluke sudova u BiH obavezujuće su na teritoriju FBiH/RS/BD.

- (d) mjere poduzete kako bi se osiguralo da, u okviru nacionalnog zakonodavstva, pripadnici zainteresirane javnosti, koji udovoljavaju mjerilima navedenim u stavu 2, imaju pristup postupku ocjene pred sudom i/ili nekim drugim zakonski utemeljenim neovisnim i nepristranim tijelom, kako bi osporili materijalnu i proceduralnu zakonitost neke odluke, čina ili propusta, u ovisnosti o odredbi iz člana 6;**

Relevantni su članovi 15(3) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 39 ZoZO-a FBiH/38 ZoZŽS-a RS.

- (e) u pogledu stava 3, mjere poduzete kako bi se osiguralo da tamo gdje udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenim domaćim zakonodavstvom, pripadnici javnosti imaju pristup administrativnim ili sudskim postupcima, kojima se osporavaju djela i propusti privatnih osoba i tijela vlasti, koji su u suprotnosti s odredbama domaćeg zakonodavstva, koje se odnosi na okoliš;**

Članom 213 ZoUP-a BiH/221 ZoUP-a FBiH/211 ZoOUP-a RS/208 ZoUP-a BD, dopuštena je žalba strankama, kao i tužiocu, pravobraniocu i drugim organima, protiv rješenja kojim je, u upravnom

postupku, povrijeđen zakon u korist pojedinca ili pravne osobe, a na štetu javnog interesa. Članovi 2 ZoUS-a BiH/2 ZoUS-a FBiH/2 ZoOUS-a RS/2 ZoUS-a BD, propisuju da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravna osoba, ako je konačnim upravnim aktom povrijeđeno neko njegovo pravo, ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu. Relevantni su i članovi 39 i 107 ZoZO-a FBiH/38 i 117 ZoZŽS-a RS/103 ZoZŽS-a BD.

d) u pogledu stava 4, mjere poduzete kako bi se osiguralo da:

i. postupci navedeni u stavovima 1, 2 i 3 osiguravaju odgovarajuće efikasne pravne lijekove;

Relevantan je član 14(3)(b) ZoSPI-a, kao i članovi 15 i 201 ZoUP-a BiH/11 i 208 ZoUP-a FBiH/12 i 198 ZoOUP-a RS/11 i 195 ZoUP-a BD. Pored ovoga, relevantni su i članovi 8 i 9 ZoUS-a BiH/8, 9 i 10 ZoUS-a FBiH/7 i 8 ZoUS-a RS/6, 7 i 8 ZoUS-a BD, kao i članovi 10 i 39 ZoZO-a FBiH/10 i 38 ZoZŽS-a RS/10 ZoZŽS-a BD. Također, relevantni su članovi 108(1)(8) i 126(3) ZoV-a FBiH/133 i 135 ZoV-a RS.

ii. takvi postupci na drugi način udovoljavaju uvjetima ovog stava;

Odluke sudova i drugih tijela pristupačne su javnosti.

e) u pogledu stava 5, mjere poduzete kako bi se osigurala obaviještenost javnosti o pristupu postupcima administrativne i sudske ocjene;

Članom 20 ZoSPI-a propisuje se da su organi uprave dužni izdati vodič koji, između ostalog, sadrži podatke o pravnim lijekovima. Troškove postupka snose stranke, u ovisnosti o ishodu postupka.

Opišite sve prepreke na koje ste naišli tokom provedbe bilo kojeg od stavova člana 9.

U većini slučajeva, nadležne institucije nisu donijele vodič propisan u članu 20 ZoSPI-a. NVO sektor smatra da je postojeća procedura presložena i prekomplikirana, te da su troškovi angažiranja advokata za rad na ovim predmetima preveliki za njih. Trenutno, u BiH ne postoje sudije ili tužioc koji su specijalizirali *okolišno pravo*, međutim, planira se edukacija u tom smislu. Tako je, naprimjer, u programu Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH za 2010. godinu, obrađena tema: „Međunarodne konvencije iz oblasti radnog, porodičnog prava i zaštita čovjekove okoline“. Pored ovoga, činjenica da postoje sudski vještaci za oblast okoliša, olakšava rad sudijama. Osim toga, mehanizmi pomoći za uklanjanje ili smanjenje finansijskih i ostalih prepreka pristupu pravosuđu, nisu razmatrani.

Navedite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredaba o pristupu pravosuđu u skladu s članom 9, naprimjer: postoje li statistički podaci o okolišnom pravu i postoje li mehanizmi pomoći za uklanjanje ili smanjenje finansijskih i ostalih prepreka pristupu pravosuđu.

Na nivou FBiH postoji devet pokrenutih sudskih postupaka, vezanih za primjenu odredaba o pristupu pravosuđu po odlukama FMOiT-a. MPUGE ne vodi evidenciju o broju žalbi, ili o pravu iz oblasti životne sredine. U BD je pokrenut jedan sudski postupak, vezan za primjenu odredaba o pristupu pravosuđu po odlukama Vlade BD iz oblasti okoliša.

Navedite važne adrese web stranica, ukoliko su dostupne:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi člana 3 Konvencije.

Članovi od 10 do 22 nisu za nacionalnu provedbu.

Opće primjedbe o cilju Konvencije:

Navedite kako provedba Konvencije doprinosi zaštiti prava svake osobe, sadašnje i budućih generacija, na život u okolišu prikladnom za njeno zdravlje i dobrobit.

Kroz pristup informacijama o okolišu od strane javnosti, njihovim učešćem u donošenju odluka koje mogu imati utjecaj na okoliš, te pristupu sudskim postupcima, ukoliko se njihova prava krše, javnost utječe na rad relevantnih institucija, te na taj način doprinosi osiguranju prava sadašnjih i budućih generacija na okoliš prikladan za život.